

Redactie en correctie in het AI-tijdperk

Module 2 · Werken met AI in het redactieproces

Van losse AI-hulp naar een helder aangestuurd vakinstrument

**AI
helpt
mee**

Eén vraag stuurt deze module

**Hoe gebruik je AI concreet en effectief in jouw
redactieproces,
zonder de regie of kwaliteit te verliezen?**

Sneller scherpte krijgen, patronen zien en opties verkennen.

Zes werkwoorden vormen de rode draad

Analyseren

overzicht en functie

Signaleren

patronen en afwijkingen

Prioriteren

wat eerst aandacht vraagt

Herschrijven

gericht en begrensd

Beoordelen

wat bruikbaar is

Bijsturen

de volgende opdracht scherper

AI heeft drie sterke rollen in het redactieproces

01

Voorbereidende lezer

Krijgt snel overzicht en benoemt mogelijke zwakke plekken.

02

Analytische assistent

Signaleert patronen, herhaling, inconsistenties en structuurproblemen.

03

Sparringpartner

Verkent alternatieven en helpt observaties ordenen en aanscherpen.

Stijl, toon, doelgroep, argumentatie en eindkwaliteit blijven mensenwerk.

Vandaag: van analyse naar regie

Laat AI eerst analyseren en niet meteen redigeren

VOOR DE FEITELIJKE REDACTIE

Kijk eerst naar het geheel

- globale verkenning van een manuscript
- structuur en opbouw
- doublures en herhalingspatronen

ZONDER TE HERSCHRIJVEN

Zoek gericht naar zwakke plekken

- mogelijke inconsistenties
- toon, doelgroep en helderheid
- zwakke overgangen of onevenwicht

Een goede vooranalyse levert drie dingen op

01

Overzicht

Wat is de functie van dit hoofdstuk? Hoe is het opgebouwd?

02

Signalen

Waar zitten mogelijke herhaling, breuken, hiaten of onduidelijkheden?

03

Prioriteiten

Welke drie punten verdienen als eerste redactionele aandacht?

Herschrijven komt pas nadat je weet wat het probleem is.

AI is sterk in patroonherkenning

Terugkerende formuleringen

Overlap tussen alinea's of hoofdstukken

Terminologie

Aanspreekvorm

Toon of abstractieniveau

Logische lijn

Onduidelijke verwijzingen

Patronen signaleren is iets anders dan beslissen dat ze fout zijn.

Een signaal kan juist zijn, en tóch geen probleem

OBSERVATIE

AI signaleert

- twee termen worden door elkaar gebruikt
- dezelfde gedachte komt terug
- de toon verschuift zichtbaar
- een overgang voelt abrupt

OORDEEL

De redacteur duidt

- is dit een bewuste nuance?
- is de herhaling functioneel?
- hoort de toonbreuk bij de passage?
- ontbreekt er echt een schakel?

Maak signalen controleerbaar

01

Waar?

Wijs de passage of plek aan.

02

Wat?

Benoem het concrete probleem.

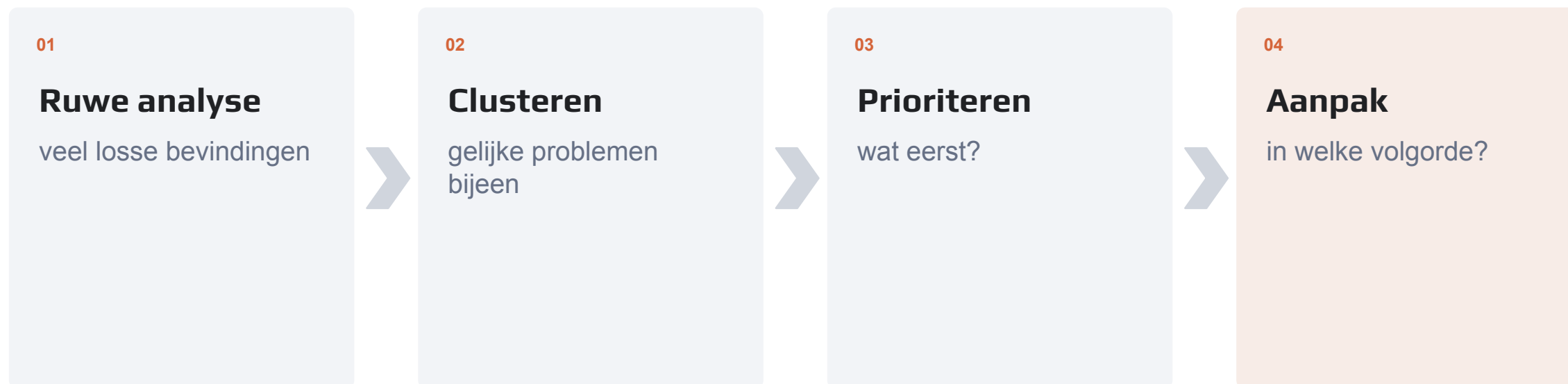
03

Hoe zwaar?

Urgent · nuttig · optioneel

Hoe concreter het signaal, hoe beter jij het kunt controleren.

Van losse observaties naar een werkbare redactielijst

Orden aandachtspunten in herkenbare categorieën

1

Structuur & opbouw

volgorde
samenhang
overgangen
doublures

2

Toon & doelgroep

register
toegankelijkheid
aanspreekvorm
abstractieniveau

3

Stijl & formulering

zinsbouw
woordkeus
stroefheid
herhaling

Herschrijven is nuttig, zolang de opdracht afgebakend blijft

GERICHTE INGREEP

Vaak bruikbaar

- te lange zinnen aanscherpen
- varianten voorstellen
- complexe formuleringen vereenvoudigen
- onbedoelde stroefheid gladstrijken

GROTE OVERNAME

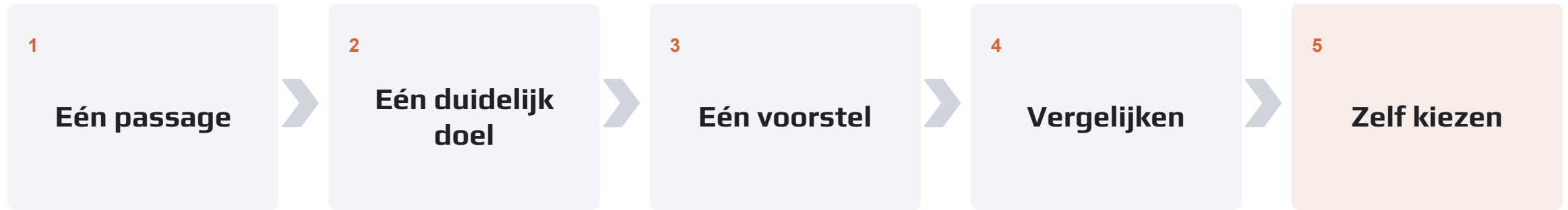
Extra riskant

- volledige alinea's zonder criteria
- literaire of sterk persoonlijke stijl
- tekst waarin ritme, ironie of stem cruciaal is
- passages waarin nuance absoluut behouden moet blijven

Bescherm de auteursstem met expliciete grenzen

01	Doel	Wat moet echt beter?
02	Omvang	Hoeveel mag veranderen?
03	Behoud	Welke nuance of stem moet intact blijven?
04	Verbod	Wat mag AI niet toevoegen of gladstrijken?
05	Verantwoordig
ng	Laat kort benoemen wat is aangepast.

Werk klein genoeg om het verschil te kunnen beoordelen

Gericht herschrijven houdt de verandering zichtbaar en dus bespreekbaar.

Gebruik AI als stijlbewaker, niet als smaakrechter

Toon

past het register bij de bedoeling?

Toegankelijkheid

kan de beoogde lezer dit volgen?

Jargon

waar wordt vaktaal onnodig?

Aanspreekvorm

blijft die consistent?

Logica voor de lezer

is de redenering nog te volgen?

Toegankelijker is niet automatisch beter

te abstract

passend voor de
doelgroep

te vlak

Begrijpelijk?

Kan een geïnteresseerde
niet-specialist dit volgen?

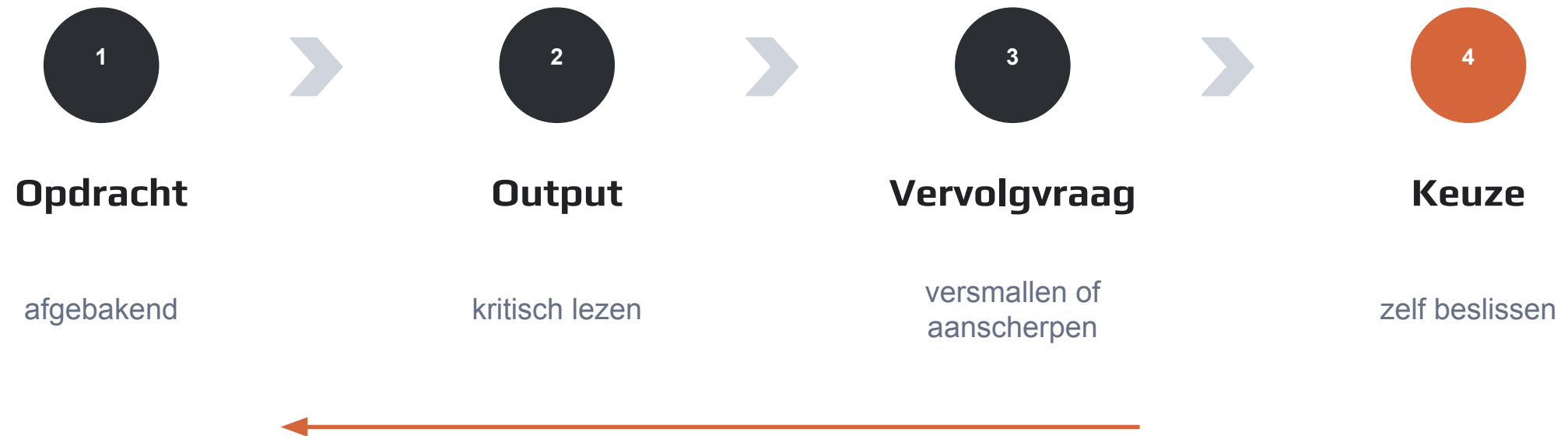
Inhoud intact?

Blijft de nuance behouden?

Stem passend?

Klinkt dit nog als deze auteur?

Professioneel AI-gebruik is een werkgesprek

Als het antwoord te algemeen blijft, wordt de volgende opdracht specifieker.

Vervolg vragen maken de output scherper

WAAROM?

Onderbouwen

Vraag waar een observatie precies op is gebaseerd.

WAT EERST?

Prioriteren

Laat onderscheid maken tussen urgent en bijzaak.

WELKE SCOPE?

Versmallen

Beperk de analyse bijvoorbeeld tot alleen structuur.

HOE BRUIKBAAR?

Herformuleren

Laat dezelfde observaties bruikbaarder formuleren voor de auteur.

Herhaalwerk vraagt om herbruikbare instructies

VASTE WERKWIJZE

Aangepaste GPT of skills

Nuttig als je vaak hetzelfde soort werk doet en vaste instructies, toon en criteria wilt bewaren.

VASTE TAKEN

Promptbibliotheek

Een verzameling herbruikbare prompts voor terugkerende taken in je eigen redactieproces.

Een kleine promptbibliotheek kan al genoeg zijn

01

eerste analyse

02

tooncontrole

03

doelgroepcontrole

04

doublures opsporen

05

redactielijst maken

06

**herschrijven met behoud
van stem**

Opdracht voor de komende periode: één echte tekst, vijf stappen

- 1 Analyse** laat AI een eerste analyse maken
- 2 Signalering** zoek doublures, inconsistenties of structuurproblemen
- 3 Redactielijst** laat observaties ordenen
- 4 Herschrijven** kies één passage en werk gericht
- 5 Oordeel** bepaal zelf wat bruikbaar is

VOORBEELDPROMPT 1

Eerste analyse vóór de redactie

Je bent een ervaren redacteur van Nederlandstalige non-fictie.

Analyseer dit hoofdstuk op structuur, samenhang, herhaling, logische opbouw en helderheid voor de beoogde doelgroep.

Herschrijf niets.

Geef eerst:

1. een korte samenvatting van de functie van dit hoofdstuk
2. de vijf belangrijkste structurele of stilistische aandachtspunten
3. drie prioriteiten voor redactie

VOORBEELDPROMPT 2

Doublures, inconsistenties en structuurproblemen signaleren

Lees deze tekst als redacteur.

Signaleer doublures, inconsistenties in terminologie, abrupte overgangen en mogelijke structuurproblemen.

Wees concreet: citeer of parafraseer per punt de passage waar het probleem zit.

Geef nog geen herschrijfvoorstellen.

Eindig met een prioriteitenlijst: urgent, nuttig, optioneel.

VOORBEELDPROMPT 3

Van analyse naar redactielijst

Zet je analyse om in een compacte redactielijst voor de auteur.

Verdeel de punten in:

1. structuur en opbouw
2. toon en doelgroep
3. stijl en formulering

Formuleer elk punt kort, concreet en professioneel.

Vermijd vaagtaal en houd de toon behulpzaam, niet schoolmeesterachtig.

VOORBEELDPROMPT 4

Gericht herschrijven met behoud van stem

Herschrijf deze passage voor een breed publiek.

Behoud de stem van de auteur zo veel mogelijk.

Verkort waar nodig, maar schrap geen inhoudelijke nuance.

Vermijd generieke formuleringen en clichés.

Geef eerst één herschreven versie en benoem daarna in drie korte punten wat je hebt aangepast.

VOORBEELDPROMPT 5

Toon, toegankelijkheid en doelgroep bewaken

Beoordeel deze tekst op toon, toegankelijkheid en doelgroepgerichtheid.

De doelgroep bestaat uit geïnteresseerde niet-specialisten.

Benoem concreet waar de tekst te abstract, te formeel of te algemeen wordt.

Geef geen volledige herschrijving, maar alleen gerichte observaties en één verbeteruggestie per punt.

VOORBEELDPROMPT 6

Toon, toegankelijkheid en doelgroep bewaken

We beginnen aan de redactie van het boek xxx. De auteur heeft AI gebruikt tijdens het redactieproces, en daar moeten we alert op zijn. Ik stuur je hierbij het volledige manuscript.

Wat ik eerst wil is dat je het manuscript grondig analyseert, en een assessment maakt van de werkzaamheden. Daarbij gaat het vooral om de zaken als AI-artefacten, herhaling, opvulling enzovoort. Let op: de tekst korter maken is geen doel op zich; we willen dat alleen doen als het de algehele leesbaarheid van het boek verhoogt. De auteursstem wordt idealiter behouden. Ter referentie stuur ik je ook de tekst van de achterflap mee.

VOORBEELDPROMPT 7

Iteratief aanscherpen: nuttige vervolgvragen

- 01 Welke van deze punten zijn echt urgent en welke niet?
- 02 Waar baseer je deze observatie precies op?
- 03 Welke passage vind je het meest problematisch?
- 04 Geef nu alleen punten over structuur en laat stijl buiten beschouwing.
- 05 Houd dezelfde analyse aan, maar formuleer bruikbaarder voor een auteur.